

VESZELKA ÁTILA

Zalán futása

1.

*Az áltatódtól még nehéz,
üres agyammal, félig vakon,
a szélütött derengést bámulom.
(Kinyitja kék szemét az ég).*

*az abszolút határtalan,
és mégis abszolúte véges,
kittisztított és mégis szennyes
világmindenség (hogya van).*

2.

*Nadrág, ing, zokni, két cipő:
nyomás. Az ajtóval csak halkan:
még hollóm felriad, ha kattan –
pattan-még felérz a nő.*

*Futás, a biztort már kinyílt:
szísszen a sör kupakja végre
(söntés szülte szférák szénéje).
Áradj szét bennem hűs nihil.*

Búcsú

*Tompán zakatol bennem a tűnő szerelem,
zörgő síneken, végzete tomáca felé.
Vérző, idegen Hold veri fényvel szemem,
s már csak hórihorgas szülemem toporog
némán a peron csikkekjei közt. Ébred a szél,
hűs keze szétszórja a kék csillagokat,
s mindent beborít lassan ez ő, égi szemét.*

A nyugalmazott (10.)

Aztán megfogtam két különböző csontot is, mert az előbbi esetben, a két hasonlónál, arra kellett gyanakodnom, hogy esetleg nem is egy, hanem két összerakható csontvázat találtam.

Lassan haladtam, és a Nap is egyre lejjebb bukott. Kénytelen voltam megelégedni azzal, hogy a fejt összeraktam, azt az egy fejt, és ahogy kurdeltam, térdem állva indultam a konyhai piszoárhoz, hogy kiengedjem magamból a kutatás alatt felgyülemlt vizeletet. Térdelve pont az államig ért a piszoár, csak hogy az eredeti tervem nem az volt, hogy beleköpök. Föltápáskodtam, hosszú, éles körmeimmel kapartam a falat, ahelyett, hogy nekinyomtam volna tenyerem a falnak, mint valami vécpumpát, hogy a két tapadókorong biztos társam legyen a felállásban. Úgy álltam lábra, mint amikor először, azt hiszem, akkor káromkodtam is magamban, mert a seggemre csavart pelenka szinte lesújtott, s már akkor is megmutatkoztak satnya fizikumom előjelei. Legalább ötször vagy hatszor visszazuhantam és a pelenka alján összegyűjtött ürüléket teljesen péppé zúztam, egy darabja, ha jól emlékszem, még a hátamra is fölkezdett, s olyan büzt árasztottam, ha nem is rütségomért, de ha a szagom miatt ledobnak a Tajgetoszról, minden bizonnyal visszapattanok.

Miután sikerült két lábra nehezedenem, az első mozdulatom volt, hogy magára rántottam a fonográfot. Emlékszem, jól szájba vágott. Legalább fél óráig feküdtem a fonográf alatt, de lehetett több is, mert elaludtam, az időérzésem pedig még nem feledődött ki annyira, hogy percre pontosan megmondjam, mióta fekszem a fonográf alatt, s a szám körül megalvadott vérből csak utólag gondolom, hogy legalább fél órát töltöttem így. Ha előbb szemtanúkat állított, s csak aztán vágom szájba magam a fonográfal, most pontosabban dokumentálhatnám az eseményt. Persze az ilyen szemtanú, ha nincsenek jól felkészítve, a rémülettel átitatva pontosan a legfontosabb részeket felejtik ki elbeszélésükből, pedig valójában mindent láttak, mégis csak így mesélik el, hogy Arra lettem figyelmes, hogy a gyerek magára rántotta a fonográfot. Az ilyen szemtanúkat jól meg kéne lincselni, hogy ha életben maradnak a lincselés után, akkor a következő balesetnél részletes, élvezhető beszámolót tarthassanak, amiből nem hogy embertársaik tanulhatnak, hanem szavaik nyomán bizonyos technikai fogásokat is elleshetnek. A lincselésről pedig magam számolnék be.

Néztem a piszoárt és tők üresnek éreztem magam. A szobából csak a nagyobb felületű fehér csontokat láttam, de tudtam, a kisebbeknek is ott kell lenniük. Bemásztam az ágyamba, letoltam a derekamról a csizmanadrágot és az államig húztam a sátorponyva zsírtól és kosztól megcsontosodott peremét. Nem hunytam le a szemem, mégis azt mondtam, hogy jó éjszakát. Nem vártam sokat az éjszakától, annak, hogy jó, csak az éjszakával együtt volt értelme, úgy, hogy jóéjszakát, mondtam, és még egészen sokáig nyitva tartottam a szemem. Már régóta nem éreztem magam ilyen egészségesnek, pihentnek és kiábrándultnak. Ez az én éjszakám, mondtam, most már pislogtam is. Végláthatatlan képsorok futottak el előttem, ne higgyék, hogy álmodtam, mert akkor azt írnám, hogy álomban ezt és ezt láttam. De jobb is így, mert a régi olvasmányaim tanulsága szerint, amikor az írók ahhoz a részhez értek, hogy a férfi lefeküdt az ágyra, akkor mindig elaludt és valami szimbolikus álom látott, amivel mintegy megpecsételte sorsát, és akkor az író már meg is kötötte a kezét, egész végig azon kellett gondolkodnia, hogy hogyan teljesítse be a férfi sorsát úgy, hogy mégse pont maga az álom legyen az, csak ki lehessen belőle érezni a drámai végzetet, és akkor nekem teljesen felment a pumpám. lehet, hogy most pont ezért nem mertem, vagy tudtam elaludni.

...Esett-rogyant vénemberként vetődött hozzánk Kun Feri bácsi tavaszonta – nyaranta. A szőlőt gondozgatta, meg a kert néhány fáját, napszámba. Nyolcvan körül járt. Hajlott hátával is igencsak megütötte a 185–190 centimétert. A legderekből lórol is nyilván a földet sutulta a lába, szegénylegény korában...

A múlt század második felében mocsaras-zsombikos, bozontos táj volt a Körösök vidéke; Gyulától szinte Újfaluig, a Fehér Köröstől fel, a Berettyóig – süppedős-lápos rét burjánzott. Bujdosók paradicsoma:

Elég nagy a bihari határ,
Magam leszek bujdosó betyár,
Mégse leszke a császár katonája!

Kun Ferencék mindenütt otthonosak voltak ezekben a cserjés, oltalmazó berkekben. Ahová csak a merettyús halászok, kősa madarászok követték őket büntetlenül.

Se termetre, se kurázsira nézvést nem lehetett utolsó „fattyú” Feri bácsi, egykor.

– Mint a vánkost, emeltem a magosba Kopec-Tar Imrét; nadrágszíjába dugtam a karabélyom csövét, úgy csóváltam a fejem körül péig mázsányi is vaót tán – bizonygatta büszkén. S nem hetenkedett ok nélkül.

Ezt a Kopec-Tar Imrét különben – aki vészitő csiszár lehetett – sokszor megidézte Feri bácsi. Kivált, ha kicsi bort húzott volt – apám megbízásából – a hitványabb Otelló-s hordóból, lopótökkel. Olyankor sebesen szaladgált az ádámsutka, s a lopó sehogyan sem akart megelni...

Pedig Feri bácsi – vénségére – szeszmentes életet fogadott az újtelepi „hívók” papjának, Vátyoni Sandri bácsinak. Beállott a megtévedtek közé a vén betyár. Hanem a szeszitalomhoz mégse tudta tartani magát. Meg-megbotló nyelvvel, de azért takaros folyékonyssággal hadarászta egy-egy lopótökkel való bajlódás után – nekünk, gyerekeknek:

– „Nem az fertőzött meg az embert, ami a szájon bemegy, hanem ami kijön a szájából, az fertőzött meg az embert!”

Vagyis: a szavak; elsősorban a káromkodás.

Nem is hagyta el a száját undok szó, meg kell hagyni! Ha ákácallyázás közben tüske sértette meg a kezét, ennyit dünyögött csupán:

– A tűz igesse meg!

Kevesektől hallottam a mi bihari falunkban ilyen káromkodástól mentes beszédet; s még kevesebben voltak arra képesek, hogy oldalszám idézzenek a Bibliából – ahogyan ez az írni-olvasni se tudó, vénember tette. Rajongó tűzben égett a szeme, úgy hirdette fenn, egy felfordított malterosládára állva:

– „Megkégyelmez az Úr a mi álnokságainknak, és a mi búncinkről és gonoszságainkról meg nem emlékezik!... Mert nem éheznek többé, sem nem szomjúhoznak; sem a nap nem tűz rájuk, sem semmi hőség; mert a Bárány legelteti őket, és a vizeknek élő forrásaira viszi őket; és eltörlő az Isten az ő szemeikről minden könnyet!”

Tátott szájjal állunk előtte, tíz-tizenkét éves gyerkőcök; röhögni – de még kuncogni – se jutott eszébe egyőnknek se... Pedig a „hívókat” – a szekta-tagokat – mi

Betyársirató

se kímélgettük, amúgy. Gúny tárgyai voltak jobbra. (Máig tűnődöm rajta: miféle szekta rakhatott fészket a falunkban. Jehovisták? Pünkösdisták? Baptisták? Bizonyos, hogy a Jelenések Könyvét, meg Dánielt idézték legtöbbször – de hát ez valamennyi alföldi szektára jellemző volt...)

Ájtatosan bújt a gondolataiba az ácsmódra eszkábált dikón is, esténként a tornácra, mielőtt a kását kezdte volna fűjni a lópokróc alatt.

Egy füledt, felleges nyárejszakán, amikor úgy érezhette az ember: kiszivattyúzták az oxigént a levegőből, szörnyű hörgésre, kiáltozásra riadtunk. A nyitott ablakon átugrottam az öreghez: azt hittem, haldoklik.

Hát – nem volt valami jól.

A félhomályban is tisztán lehetett látni, hogy csukott szemmel hányja-veti, hajigálja a felsőtestét: a szája habos, s iszonyú félmondatokat üvölt eszehagyottan...

Istenkáromlás, szitok-átok, kivágott emberszív, miskálolás, vesszőzés – sok-sok iszonyat bukkott ki a vén betyár száján, önkívületében, törött félmondatokban.

Addig ráztam magam is reszketve, amíg nagy nehezen ki nem nyitotta a szemét.

– Feri bátyám!

– He, fattyam! – bámult rám lecsihhadva, jámbor kék szemét rám meresztve.

– Mi lelte, Feri bátyám?!

– Éngem az égegyvilágon semmi, Kicsim – tekergette a nyakát. – Eridjél csak aludni, takarosan.

Úgy mondta reggel: nem emlékszik a szörnyű kiáltásokra. Annyi derengett csak neki, hogy hajnal felé – álmában – Kopec-Tar Imrét pofozta véresre. Mint akkor, annak idején, amikor a komádi vásáron a kupec bagóért szedegetett össze három szekérszűlő malacot a faluséli szegényektől. Ok aztán – Baji Jankó szegénylegény komájával – visszaadták a veremházas éhezőknek mind a malackákat, No persze, a pénzt nem kapta vissza a kupec.

Nyilván ezt is a fejére olvasták Oszvath csendbiztosék, amikor hurokra kerültek Feri bácsiék, s megkapta a tüzes vasat a hátára.

*

Mert minékünk ez volt a legérdekesebb s legizgatóbb, a bilyogvas-ütötte akasztófa, az öreg hátán.

Az öreg Ferenc ugyan soha nem emlegette, de az egész falu tudta, hogy a tekintetes komisszáros úr – tán végső figyelmeztetésként – akasztófát égettek a háta közepére.

Erről – sosem esett szó nálunk, Édesapám megtiltotta. De hát a kamaszgyerekek – épp a tiltás csiholja lángra a komisszároskodást.

Amikor – pár évre rá – mi is kamaszokká lettünk, s minden bogot mohón iparkodtunk kifejteni – szemet vetettünk az akasztófára.

Feri bácsi likas-bakancsos, loncsos koldusá kopott addigra. Újtelepi fészerekben húzta át a téli zimankót, s régenszött szutykos bakó lógott a vállán. János-napokon azért csak eltiblárbolt hozzánk, erőtlén botladozását az

összevissza-fajta szeszek tették még bizonytalanabbá.

Eltökéltük; megnézzük azt az akasztófát, bámi történjek is.

Édesapám a nemesebb borból, a fehérből kínálta meg az öreget. S hogy az emberiséget tovább fokozza, az udvaron is végigkísérte Feri bácsit. Kezet ráztak. Apám aztán sietve lépkedett vissza, mivel csupán kiskabátban volt.

Alighogy visszaért a házb, utánafutottunk a lódörögve bandukoló vén betyárnak. Valahogyan visszacibáltuk. Egyikőnk a kamrában volt már – oda húztuk-csalltuk, – s adott jelre, halk kopogásra már adta is kifelé a sörös-pohárba csorrantott bort.

Fekete Karsci komám szóval tartotta az öreget, amíg ivott, s amíg én a háta mögé lopóztam.

– Osztan hogyan is verekedett Kend a zsandárokkal? – kérdezte Karsci.

Feri bácsi, mint valamiféle megörbült kútgem, Karsci fölé magasodva hadonászott – kishíján ráesett:

– Perzekutorok vótak akkor, fiam, nem zsandárok...

– Csakugyan Kend az utolsó bihari betyár? Mert én úgy hallottam: az utolsó – a Vitális vót...

– Vitális?! A csak egy citeraszerető bolond vót! Egy kapcabetyár! – hadonászott gögösen az öreg, sutba lökve koldusi alázatát. – A’ csak lúvdőzött összevissza, mint a Kótya! Virtusbu!

Felemelte mutatóját, úgy mondta: – Baji Jancsi vót az igazi szabadfattyú, meg Dobos Gábor. – Felvetett fejjel hozzátette még: – Megosztán Kun Ferenc.

– Ugyanmá! Ki hiszi azt el kendnek?! Azt az akasztófát is csak úgy tanulta ki kend, hogy nagyobb legyen a falu előtt! Mese az egész!

Nem kellett énnekem lehúznom azt a zsíros cafrangot. Az önértében sértett vénember maga kezdte volna lehányani rongyait a fagyban.

Am Édesapám kisietett a vita hangjára. S kiszabadítva és megint útnak engedve Ferenc bácsit, keményen dorgált bennünket:

– Mit bántjátok az istenadtát?! Megszenvedett ő azért...

Csak akkor kezdtük szégyellni magunkat. Pedig Feri bácsi már megbékélten bukázott a kövesgát gödrei között, s borízűen dünyögte: Az orosi széles hátár / Nem terem egyebet nádnál. / De terem még egyebet: / Büszke betyár gyereketek...

Láthatóan megbékélt a világgal. De én máig nem békéltem meg akkori ennmagammal. S nagyon-nagyon restellem, hogy képes lettem volna erőszakkal lehántani a condrákat, hogy megláthassuk az akasztófát. A fekete bilyogot.

A bilyogos ember másnapra virradóra a Kórhány kiaszott medrében fagyott meg, szegény.

Jó néki már. „Nem éhezik többé, se nem szomjúhozik, mert a Bárány a vizeknek élő forrásaira viszi őt, s eltörlő az Isten az ő szemeiről minden könnyet.”

Mert a hazai földnél nem kell melengetőbb takaró.

DÉR ENDRE

A boldogság a mindenkorai szabadság érzelmi megélése

Hintaszékben a 65 éves Hernádi Gyula

– Érezted már magad hülyének?

– Folyton hülyének érzem magam, mivel bizonyos fokig az igazság valóban kiismerhetetlen. Valószínűleg az isten is hülyének érzi magát, mert ő se tudhat mindent.

– Amikor létrehozta a Boldogság Pártot, meggyőződésem volt, hogy egyike a Hernáditól elvárható tréfáknak. Te tényleg komolyan gondold ezt a hülyeséget?

– Persze, hogy komolyan gondolom. Visszatérve a hülyeség fogalmához, végül is a politikánál nagyobb hülyeség nincs. A politika, amely tulajdonképpen a hatalom megszerzésének és megtartásának a technikája, aljas, piszok, hülye dolog. Magyarországon ebben a pillanatban egy politikai, érzelmi vákuum van. Az emberek már torkig vannak mindenféle politikával, népszavazással. Egy olyan hibrid pártot szeretnék létrehozni, amelyik felemás. Amelyik ugyan a politikai porondon kénytelen dolgozni, ugyanakkor szeretné levetközni azt a sallangot, ami ráragad a magyar politikára. Hát először is ennek a pártnak nincs tagdíja. Az anyagi bázisát az én eddigi, megszerzett vagyonom adja.

– Vannak neked örökségeid?

– Vannak, gyerekeim vannak, de ez...

– Le fognak köpni téged. Elherdálod a nehezen összehozott vagyonot. Nem leszel boldogok. Szóval néhány ember nem lesz tagja a Boldogság Pártnak, az örökösöd.

– Gyerekeim gazdagabbak, mint én. Az egyik Kanadában van, a másik itthon vállalkozó, csinálják a dolgukat. Be fognak lépni a pártba feltehetően.

– Legalább így részesei a vagyonnak.

– Tehát nem kell tagdíj, s ebbe a pártba beléphet mindenki, aki más pártnak a tagja, mert ez a párt nem monogám párt. Ez a párt

nem féltékeny, mint a magyar férfiak, meglátják, hogy a feleségük valakire néz, akkor megpofozzák. Ez egy toleráns párt.

– A párt attribútuma, meghatározó jellemvonása a hatalom iránti vágy. Az a párt, amely nem igyekszik a hatalmat megszerezni, nem lehet párt. Na már most, a Boldogság Párt távol kell hogy tartsa magát a gonosz fészektől, a hatalomtól. Nem?

– Nem. Nem az a fő feladata, hogy mindenáron megszerezze és megfotja a hatalmat. Ha én megkérdem téled, hogy mi a boldogság, nem fogod tudni definiálni, mert az emberek 99 százaléka nem tudja meghatározni. Légy szíves, mond meg nekem, mi a boldogság.

– Számomra a közérzetem. Az, hogy jó a közérzetem.

– Véleményem szerint a boldogság az egy pontosan definiálható ügy, a boldogság a mindenkorai szabadság érzelmi megélése. A szabadság nem más, mint az alapvető emberi értékeknek (a jósnak, az igazságnak és a szépségnek) a koncentráuma, és ennek a szabadságnak az érzelmi megélése a boldogság. Ez a párt megpróbálja a társadalom számára létrehozni ezeket az értékeket. Itt van például a demokrácia. A képviselői demokrácia azt jelenti, hogy megválasztanak képviselőket négy évre, azok elmennek a Parlamentbe, fűtyülnek a választóikra, aztán négy év után megint visszamennek, megint nyálnak és könyörögnek, hogy megválasszák őket. A partipatív demokráciának a lényege az, hogy a társadalom közvetlenül vesz részt azokban a fontos döntésekben, amelyek a lényegeket érintik.

– Ezt már olvastam, de nem a Hernáditól, hanem a Lenintől.

– Hát Leninnek azért voltak értelmes dolgai, annak ellenére, hogy a Lenin körülből most Erzsébet körül lett...

– Te még komolyan hiszel a részvételi demokráciában? Te annak idején elmentél tanácstaggnak, te lennél most a képviselő?

– Nem, nem arról van szó. A részvételi demokrácia az a kábeltelevízió lesz a jövőben, ha majd elég gazdagok leszünk.

Az lesz, hogy televízióban te visszaválaszolj és elmondod, hogy mi a véleményed arról, hogy építsenek-e utat a Terézvárosba. Ezért a következők találtak ki, hogy a lényeges dolgokban ne csak a Parlament szavazzon, hanem Magyarország önkormányzatának összes tagja. Ez 40 ezer ember. Ha 40 ezer ember szavaz, az majdnem azt jelenti, hogy a 10 millió ember nyilvánított véleményét.

– Most már csak egyetlen kérdés: a Boldogság Pártban lesz-e platformszabadság, tehát a kevésbé boldogok is megélhetnek-e? Ha mondjuk én belépek, és egy hónap múlva úgy érzem, hogy boldogtalan vagyok, akkor maradhatok vagy kiléphetek?

– Kiléphetsz.

– Mikor szüntök meg? Mert ha mondjuk látványos választási vereséget szenvedtek, akkor ti elszomorodtok...

– Nem, nem, nem.

– De bocssás meg, ha az ember a céljait nem éri el, boldogtalanná válik. És akkor ki kell nyilatkoztatni a te Központi Bizottságnak, nem értük el a célunkat, a boldogság nem következett be. Átalakulunk Boldogtalan Párttá.

– Nem, nem, kisebb boldogság tulajdonosai vagyunk és elkezdjük akkumulálni a boldogságot újra.

HT PRESS